

Chambre des Représentants

SESSION EXTRAORDINAIRE 1968

18 JUILLET 1968

PROPOSITION DE LOI

abrogeant les alinéas 7, 8 et 9
de l'article 383 du Code pénal.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La loi du 23 juin 1923 réprime « la provocation à l'avortement et à la propagande anticonceptionnelle ».

Introduite dans le livre II du Code pénal — Des crimes et délits contre l'ordre des familles et contre la moralité publique — dans le chapitre VII qui traite des outrages publics aux bonnes mœurs, cette loi prévoit que tombera sous le coup de la loi :

— quiconque aura soit par l'exposition, la vente ou la distribution d'écrits imprimés ou non, soit par tout autre moyen de publicité, préconisé l'emploi de moyens quelconques de faire avorter une femme, aura fourni des indications sur la manière de se les procurer ou de s'en servir ou aura fait connaître dans le but de les recommander, les personnes qui les appliquent (alinéa 5);

— quiconque aura exposé, vendu, distribué, fabriqué ou fait fabriquer, fait importer, fait transporter, remis à un agent de transport ou de distribution, annoncé par un moyen quelconque de publicité les drogues ou engins spécialement destinés à faire avorter une femme ou annoncés comme tels (alinéa 6);

— quiconque aura exposé ou distribué des objets spécialement destinés à empêcher la conception ou aura fait de la réclame pour en favoriser la vente (alinéa 7);

— quiconque aura, dans un but de lucre, favorisé les passions d'autrui en exposant, vendant ou distribuant des écrits imprimés ou non, qui divulguent des moyens d'empêcher la conception, en préconisent l'emploi ou fournissent des indications sur la manière de se les procurer ou de s'en servir (alinéa 8);

— quiconque aura, en vue du commerce ou de la distribution, fabriqué, fait fabriquer, fait importer, fait transporter, remis à un agent de transport ou de distribution, annoncé par un moyen quelconque de publicité les écrits visés dans l'alinéa précédent (alinéa 9).

Kamer van Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1968

18 JULI 1968

WETSVOORSTEL

tot opheffing van het 7e, het 8e en het 9e lid
van artikel 383 van het Strafwetboek.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De wet van 23 juni 1923 straft de « aanzetting tot vruchtafdrijving en de propaganda tot het voorkomen van zwangerschap ».

Die wet werd ingevoegd in boek II van het Strafwetboek — Misdaden en wanbedrijven tegen de orde der familie en tegen de openbare zedelijkheid — onder hoofdstuk VII, waarin de openbare schennis van de goede zeden wordt behandeld, en bepaalt dat de wet van toepassing is op :

— hij die, hetzij door het tentoonstellen, verkopen of verspreiden van geschriften, al dan niet gedrukt, hetzij door enig ander publiciteitsmiddel, het gebruik van enig middel om vruchtafdrijving te veroorzaken aanprijst, aanwijzingen verstrekt omtrent de wijze waarop het wordt aangeschaft of gebruikt, of personen die het toepassen, doet kennen met het doel hen aan te bevelen (5^e lid);

— hij die artsijnen of tuigen, speciaal bestemd om vruchtafdrijving te veroorzaken of als zodanig voorgesteld, tentoonstelt, verkoopt, verspreidt, vervaardigt of doet vervaardigen, doet invoeren, doet vervoeren, aan een vervoer- of een distributieagent overhandigt, door enig publiciteitsmiddel bekendmaakt (6^e lid);

— hij die voorwerpen, speciaal bestemd om zwangerschap te voorkomen, tentoonstelt of verspreidt ofwel reclame maakt om de verkoop daarvan te bevorderen (7^e lid);

— hij die uit winstbejag de voldoening van een anders driften bevordert door het tentoonstellen, verkopen of verspreiden van geschriften, al dan niet gedrukt, welke enig middel tot voorkoming van zwangerschap bekendmaken, het gebruik daarvan aanprijzen of aanwijzingen verstrekken omtrent de wijze waarop het middel wordt aangeschaft of gebruikt (8e lid);

— hij die, met het oog op de handel of de verspreiding, de in het vorige lid bedoelde geschriften vervaardigt, doet vervaardigen, doet invoeren, doet vervoeren, aan een vervoer- of een distributieagent overhandigt, door enig publiciteitsmiddel bekendmaakt (9e lid).

La présente proposition de loi tend à abroger les alinéas 7, 8 et 9 de la loi qui établissent une assimilation équivoque entre la provocation à l'avortement et ce qu'elle appelle la propagande anticonceptionnelle. Or, l'avortement et la contraception sont choses complètement distinctes de nature.

La présente proposition de loi se borne à abroger les alinéas 7, 8 et 9 de l'article 383 du Code pénal qui incriminent la propagande anticonceptionnelle. Elle ne modifie en rien les dispositions légales prévues pour éviter l'avortement.

Au contraire, un des buts de la proposition est de lutter valablement contre le fléau social qu'est l'avortement.

Il semble, en effet, d'après les chiffres avancés par les médecins des grands hôpitaux de Belgique — des statistiques sont évidemment impossibles à établir pour ce qui concerne un fait clandestin — qu'il y aurait en Belgique autant d'avortements que de naissances, soit de l'ordre de 200 000 par an. Nous condamnons l'avortement et pensons que le moyen le meilleur, parce que le plus efficace, de l'éviter, est de permettre à chaque citoyen de s'informer en matière de contraception et de prendre connaissance des moyens de prévenir les grossesses non souhaitées. Cette liberté à l'information est singulièrement freinée par l'esprit et la lettre de la loi qui incrimine également, créant ainsi une confusion inacceptable, la provocation à l'avortement et la propagande anticonceptionnelle.

Des considérations sur l'explosion démographique et les problèmes posés par cette explosion sortent du cadre de cette proposition. En considérant uniquement la situation belge, on doit admettre qu'un certain contrôle de la natalité est non seulement souhaitable mais pratiqué en fait.

La moyenne d'enfants par couple en Belgique est actuellement, d'après une estimation de la Ligue des Familles Nombreuses et des Jeunes Foyers, de $2\frac{1}{2}$, alors qu'une natalité anarchique donnerait, selon M. Alfred Sauvy, 10 à 15 enfants par foyer. Sur 3 065 000 familles, le nombre de familles de 10 enfants et plus ne s'élevait, en Belgique qu'à 12 774 au 31 décembre 1961. Le recensement de 1961 a révélé que le nombre de foyers sans enfants diminue dans notre pays. Un quart d'entre eux seulement sont sans enfant. Le nombre des familles avec enfant unique tend à diminuer au profit des familles ayant deux enfants. Des enquêtes récentes indiquent que les parents estiment que la famille idéale compte de deux à quatre enfants. En revanche, le nombre des familles très nombreuses diminue.

Il n'est que trop regrettable que des couples qui, en raison des circonstances la plupart du temps économiques mais aussi de convenances très souvent parfaitement légitimes, pensent raisonnable d'échelonner les naissances, se voient acculés, par ignorance des procédés contraceptifs, à la fois efficaces et inoffensifs, à recourir trop souvent à des pratiques abortives qui, dans des conditions clandestines et d'autant plus dangereuses, entraînent très fréquemment des stérilités définitives.

L'abrogation des alinéas 7, 8 et 9 de l'article 383 du Code pénal qui faciliterait l'accès à l'information et à la connaissance de tous les procédés contraceptifs, permettant à chaque couple de choisir, en connaissance de cause et en tenant compte des circonstances particulières à chaque cas, le procédé lui convenant, aurait un effet positif entraînant une diminution des avortements criminels.

Cette connaissance des procédés contraceptifs ouverte à tous ne diminuerait, en effet, pas la natalité. Ce ne sont ni les mesures coercitives, ni les sanctions pénales qui

Dit wetsvoorstel beoogt de opheffing van het 7e, het 8e en het 9e lid van de wet die de aansporing tot vruchtafdrijving op dubbelzinnige wijze gelijkstelt met wat zij anticonceptionele propaganda noemt. Vruchtafdrijving en anticonceptie zijn echter uiteraard volkomen verschillend.

Dit wetsvoorstel voorziet alleen in de opheffing van het 7^e, het 8^e en het 9^e lid van artikel 383 van het Strafwetboek die de anticonceptionele propaganda bestraffen. Het verandert hoegenaamd niet aan de wetsbepalingen ter voorkoming van vruchtafdrijving.

Integendeel, een van de doeleinden van het wetsvoorstel bestaat er juist in de vruchtafdrijving, die gesel van onze samenleving, doelmatig te bestrijden.

Immers, volgens de cijfers die door de artsen van België's grootste ziekenhuizen worden opgegeven — daar het om een clandestien feit gaat, is het niet mogelijk hierover statistieken op te maken —, zouden er in België evenveel vruchtafdrijvingen als geboorten zijn, d. i. ongeveer 200 000 per jaar. Wij veroordelen de vruchtafdrijving en wij geloven dat het doelmatigste, en dus ook het beste middel om ze te voorkomen, erin bestaat elke ingezetene in staat te stellen inlichtingen over de contraceptie in te winnen en kennis te nemen van de middelen ter voorkoming van niet gewenste zwangerschap. Nu wordt die vrijheid van voorlichting allesbehalve in de hand gewerkt door de geest en de letter van de wet, die én de aanzetting tot vruchtafdrijving én de anticonceptionele propaganda veroordeelt, zodat tussen beide begrippen een onverantwoorde verwarring in het leven wordt geroepen.

Overwegingen betreffende de te grote bevolkingsaanwas en de daaruit ontstane problemen vallen buiten het bestek van het onderhavige wetsvoorstel. Als men alleen met Belgische toestanden rekening houdt, moet men toegeven dat een zekere graad van geboorteregeling niet slechts wenselijk is, maar dat die in feite zelfs bestaat.

Volgens de Bond van de grote en jonge gezinnen zijn er momenteel in België $2\frac{1}{2}$ kinderen per echtpaar, terwijl volgens Alfred Sauvy een bandeloze nataliteit een gemiddelde van 10 à 15 kinderen per gezin zou opleveren. Op 3 065 000 gezinnen in België waren er per 31 december 1961 slechts 12 774 met 10 en meer kinderen. De telling van 1961 bracht aan het licht dat het aantal gezinnen zonder kinderen in ons land aan het afnemen is. Slechts één vierde blijft zonder kinderen. Het aantal gezinnen met één kind vertoont een neiging tot dalen, terwijl dat van de gezinnen met twee kinderen aan het stijgen is. Recente enquêtes hebben uitgewezen dat de ouders de mening zijn toegedaan dat het ideale gezin uit twee tot vier kinderen moet bestaan. Daarentegen vermindert het aantal zeer grote gezinnen.

Het is maar al te betreurenswaardig dat een echtpaar dat — wegens omstandigheden die doorgaans van economische aard zijn — doch ook vaak om volkomen gegronde persoonlijke redenen — de geboorten wil spreiden, door onwetendheid omtrent de doelmatige en ongevaarlijke anticonceptionele middelen genoodzaakt is al te vaak zijn toevlucht te nemen tot abortus die, in het geheim en onder gewaagde omstandigheden verricht, zeer dikwijls tot definitieve onvruchtbaarheid leidt.

De opheffing van het 7^e, het 8^e en het 9^e lid van artikel 383 van het Strafwetboek zou de voorlichting in verband met en de kennis van alle anticonceptionele middelen in de hand werken en derhalve ieder echtpaar in de mogelijkheid stellen met kennis van zaken het meest aangewezen middel te kiezen volgens de bijzondere omstandigheden van elk geval. Zulks zou een positieve uitwerking hebben door het aantal criminele abortusgevallen te verminderen.

Een veralgemeende kennis van de anticonceptionele middelen zou immers niet tot een daling van het geboortencijfer leiden. Zoals reeds door vooraanstaande parlemen-

encouragent une hausse de la natalité, comme l'ont déjà signalé d'éminents parlementaires, lors de la discussion de la loi de 1923. Encouragement, au contraire, la natalité, une politique positive d'expansion familiale : plein emploi, logement, aide aux familles, aménagement du travail féminin. Est instructif à cet égard l'exemple des Etats-Unis où le planning familial est autorisé pratiquement dans tous les Etats et où la natalité atteint un niveau exceptionnellement élevé. Autre exemple, plus près de nous, celui de la France où, malgré une politique en matière de contraception plus draconienne qu'en Belgique (entraînant d'ailleurs un taux d'avortements analogue) se constate une hausse de natalité, non pas depuis la loi de 1920 — qui servit, à bien des égards, de modèle à la nôtre — mais depuis l'avènement des lois sociales d'aide à la famille ($\pm$ 1939).

Nous n'avons nullement l'intention de faciliter les publicités tapageuses ou cyniques, qui seraient faites pour promouvoir la vente des procédés contraceptifs quels qu'ils soient. Nous sommes soucieux, comme le législateur de 1923, de protéger la population et spécialement les enfants contre les publicités vulgaires, dont l'abondance, à l'époque, incitait à intervenir. Mais nous soulignons que point n'était besoin d'aller si loin dans la répression. En effet, le pouvoir judiciaire dispose, pour la répression de tels faits, des textes généraux de l'article 383 visant l'outrage aux bonnes mœurs par des écrits, figures, images, emblèmes, objets.

Enfin, si l'on tire argument du danger présenté par toute publicité commerciale en ces matières, il faut reconnaître que la publicité commerciale en matière de contraception présente le même danger que toute publicité non soumise à des règles strictes en matière pharmaceutique, quelle qu'elle soit.

Il est certes aussi dangereux de laisser la population user et abuser de tranquillisants que de produits anticonceptionnels, sur la foi d'affiches et de prospectus non contrôlés par des organismes responsables.

C'est là un problème général dont il importe de se soucier, mais il n'y a aucune raison de dissocier les contraceptifs de l'ensemble des produits pharmaceutiques.

taires bij de bespreking van de wet van 1923 is opgemerkt, wordt een stijging van het aantal geboorten niet bevorderd door dwang- noch door strafmaatregelen, doch wel door een positief, op gezinsontplooiing gericht beleid : volledige tewerkstelling, behuizing, gezinshulp, passende vrouwenarbeid. Leerzaam is in dit verband het voorbeeld van de Verenigde Staten, waar de gebortenspreiding vrijwel in alle Staten is ingeburgerd en het geboortencijfer uitzonderlijk hoog ligt. Een ander voorbeeld, dichter bij, wordt ons gegeven door Frankrijk, dat met een nog drastischer beleid inzake anticonceptionele middelen dan het onze (en een even hoog abortuspercentage) een stijging van het geboortencijfer kent, niet vanaf de wet van 1920 — die in menig opzicht als voorbeeld diende voor onze wetgeving — maar vanaf $\pm$ 1939, toen de sociale wetten in verband met de gezinshulp tot stand kwamen.

Het ligt geenszins in onze bedoeling luidruchtige of cynische reclame voor de verkoop van enigerlei contraceptieve procédés in de hand te werken. Evenals de wetgevende macht in 1923 willen wij slechts de bevolking en vooral de kinderen behoeden voor vulgaire reclames, welke toentertijd zo welig tierden dat men diende in te grijpen. Er moet echter worden op gewezen dat het niet nodig was de bestraffing zo ver te drijven. Voor de bestraffing van dergelijke feiten kan het gerecht immers de algemene bepalingen inroepen welke in artikel 383 zijn vervat en betrekking hebben op de schennis van de goede zeden door geschriften, afbeeldingen, prenten, zinnebeelden of voorwerpen.

Ten slotte kan nog worden aangevoerd dat het gevaar dat in dezen van elke commerciële reclame uitgaat, even groot is in verband met contraceptieve middelen als bij onverschillig welke niet streng gereguleerde reclame in de farmaceutische sector.

Het is even gevaarlijk dat men de bevolking, vertrouwend op affiches en prospectussen die niet onder het toezicht van bevoegde organen staan, gebruik en misbruik laat maken van kalmeermiddelen als van anticonceptionele middelen.

Dat is een algemeen vraagstuk dat niet ongemoeid mag worden gelaten, maar er is geen enkele reden om de contraceptieven los te maken van de andere farmaceutische produkten.

G. CUDELL.

PROPOSITION DE LOI

Article unique.

Les alinéas 7, 8 et 9 de l'article 383 du Code pénal sont abrogés.

11 juillet 1968.

WETSVOORSTEL

Enig artikel.

Het 7e, het 8e en het 9e lid van artikel 383 van het Strafwetboek worden opgeheven.

11 juli 1968.

G. CUDELL,
L. RADOUX,
E. LACROIX,
H. SIMONET,
W. CLAES,
E. CLOSE.